

Respons

Egypt: Konvertering fra islam til kristendom

Problemstilling/spørsmål:

1. Er det utbredt med konvertering fra islam til kristendom i Egypt?
2. Hvordan stiller kristne kirker i Egypt seg til personer som ønsker å konvertere fra islam til kristendom?
3. Kan konvertitter fra islam til kristendom i Egypt få problemer med familie og omgivelser i etterkant av konvertering?
4. Hva er strafferammen for konvertering fra islam til kristendom i Egypt? Har noen blitt dømt for dette? Hvilken straff har de fått?
5. Hva gjør konvertitter i forhold til å få endret religiøs identitet i identitetspapirer, og eventuell endring av navn?
6. Forekommer det at personer forfalsker ID-dokumentene sine eller bestikker myndighetspersoner for å få endret ID-dokumentene sine slik at disse viser den religiøse identiteten personen selv mener han/hun har?

1. Er det utbredt med konvertering fra islam til kristendom i Egypt?

Genuin konvertering fra islam til kristendom er generelt svært uvanlig blant befolkningsgrupper i Midtøsten som har vært muslimske i mange generasjoner. Slik konvertering var faktisk også svært uvanlig på 1800-tallet og under kolonitida, perioder da det ikke var restriksjoner på kristen misjon rettet mot muslimer og jøder i regionen, i motsetning til i dag. Nesten alle som konverterte til de vestlige kirkesamfunnene som drev misjon i Egypt, dagens Israel/Palestina, Syria, Libanon og Irak før og under kolonitida var ortodokse kristne, mens nesten ingen var muslimer eller jøder.¹

¹ Dette har paradoksalt nok bidratt til at den kristne befolkningen i arabiske land er splittet opp i en rekke ulike kirkesamfunn som delvis er uenige seg imellom. Dette gjenspeiles ved at ulike kristne grupper har problemer med å stå samlet i forhold til å forsvare sine felles interesser som religiøse minoritetsgrupper i muslimskdominerte stater.

Landinfos Egyptrådgiver har diskutert temaet konvertering fra islam til kristendom med egyptiske koptere over lengre tid, som arabiskstudent i Kairo i 1994-95 og i 1998, og på tjenestereise for Landinfo i Kairo i 2006. De kopterne² Landinfo har snakket med opp gjennom årene er gjennomgående svært skeptiske til muslimer som hevder å ville konvertere fra islam til koptisk kristendom. Flere av dem har opplyst at det vil koptiske ledere også være – ikke minst av frykt for at de som hevder å ønske å konvertere vil kunne vise seg å være enten agenter for myndighetene eller for muslimske grupper som ønsker å eksponere at kristne driver forbudt misjonsvirksomhet. Landinfos koptiske kilder i Egypt har videre opplyst at i den grad kirkesamfunn i Egypt i det skjulte driver misjonsvirksomhet rettet mot muslimer, så dreier det seg om vestlige kirkesamfunn, og særlig pinsemenigheter. Alle understreker at den koptiske kirkes ledere i Egypt er svært redde for at forholdet til egyptiske myndigheter skal bli enda dårligere, og at kirken dermed avstår fra misjonsvirksomhet rettet mot muslimer.

I en svært grundig rapport fra Human Rights Watch (HRW) om statlige restriksjoner på religiøs frihet i Egypt, opplyses følgende om tilfeller av konvertering fra islam til kristendom:

[...] the number of persons born Muslim who have converted to Christianity is hard to gauge, but at a minimum it would appear to involve a score or more persons per year, and so cumulatively be in the hundreds if not thousands (HRW 2007, s. 19).

Senere i rapporten siteres kilder som mener tallene er større:

One priest told Human Rights Watch that he had performed between 90 and 100 baptisms of converts each year for the past five years. Another priest said he had baptized perhaps 800 persons over the past fifteen years. One said that he knew of several priests who also baptized converts. HRW/EIPR were unable to confirm the figures they provided, but it is reasonable to assume that the total number is at least hundreds and perhaps thousands of persons (HRW 2007, s. 64).

Uansett må disse tallene sees i sammenheng med at folketallet i Egypt ligger rundt 80 millioner, hvorav 70 millioner eller flere er muslimer – det er altså snakk om et relativt lite antall.

Et fenomen som er vesentlig mer synlig i en egyptisk sammenheng er personer som er født og oppvokst kristne og som på et tidspunkt konverterte til islam, men som siden ønsker å konvertere tilbake til kristendommen. Situasjonen til denne gruppa har fått betydelig oppmerksomhet i egyptiske medier, og får mye fokus i rapporten til HRW om statlig inngripen i forhold til religiøs frihet (HRW 2007, kapitlene III, VI og VII). Disse har hatt store problemer med egyptiske myndigheter i forbindelse med søknad om å få endret ID-dokumenter slik at disse viser korrekt religiøs tilhørighet.

I prinsippet er dette nå avklart, gjennom at Egypts høyeste rettsinstans for administrative saker, *al-Mahkama al-idariyya al-'ulya*, kom med en kjennelse 10. februar 2008. Der fikk 12 kristne egyptere som hadde konvertert til islam og siden tilbake til kristendom medhold i at de har rett til å få utstedt ID-dokumenter som viser at de er kristne (HRW 2008). Imidlertid het det også i kjennelsen at det må gå fram av ID-dokumentene at personene også har vært muslimer, noe HRW påpeker at kan utsette dem for stigmatisering og diskriminering.

² Siden temaet konvertering er svært kontroversielt i Egypt, har Landinfo valgt å anonymisere egyptiske koptere som i samtale har bidratt med relevante opplysninger.

2. Hvordan stiller kristne kirker i Egypt seg til personer som ønsker å konvertere fra islam til kristendom?

Dette varierer fra kirkesamfunn til kirkesamfunn. I følge koptisk kristne egyptere Landinfo har diskutert temaet med, så er det primært bare protestantiske menigheter, særlig med kobling til pinsemenigheter i vestlige land, som driver noen form for misjonsvirksomhet mot muslimer i Egypt. Denne virksomheten skjer generelt svært diskret, fordi den vil kunne innebære straffeforfølgelse fra myndighetenes side. Merk at det ikke er eksplisitt forbudt å drive misjon rettet mot muslimer, men det finnes flere eksempler på at personer som har gjort det er blitt siktet og dømt for å “latterliggjøre eller håne de himmelske religioner”³ eller for å oppfordre til religiøs splittelse (US State Department 2008). Det er paragraf 98f av den egyptiske straffeloven som vanligvis kommer til bruk (USCIRF 2008).⁴

Det er grunn til å tro at de kirkesamfunnene som driver en viss misjonsvirksomhet gjør det forsiktig, og er svært på vakt overfor mulige infiltratører som er ute etter å eksponere virksomheten deres – både fra myndighetenes side og fra egyptere som tilhører religiøse og politiske miljøer som er mot misjon mot muslimer.

De samme egyptiske kildene understreker at selv om det ikke kan utelukkes at enkelte koptiske kristne driver fordekt misjonsvirksomhet på egen hånd, så er sannsynligheten stor for at koptere som vil drive slik virksomhet søker seg til menigheter innenfor andre kirkesamfunn som stiller seg mer positive til det. Koptiske kirkeledere er generelt svært vare for beskyldninger om at Den koptiske kirke driver misjon rettet mot muslimer, både fra myndighetene og fra andre politiske krefter i Egypt (for eksempel tilknyttet den innflytelsesrike islamistorganisasjonen Muslimbrødrene).

Rykter om slik misjonsvirksomhet har tidvis ført til opptøyer mellom kristne og muslimer i Egypt,⁵ og dette har bidratt til at Den koptiske kirke som kirkesamfunn i dag avstår fra å drive misjonsvirksomhet mot muslimer. Landinfos koptiske kilder i Egypt opplyser at dette er en politikk som gjennomgående også følges internt i kirken, nettopp fordi slik virksomhet vil kunne føre til økt strid mellom kristne og muslimer i Egypt, og gjøre forholdene for Egypts kristne minoritet enda vanskeligere enn det den allerede oppleves å være.

Utbredt frykt for å bli beskyldt for å drive misjonsvirksomhet gjør at egyptiske kristne ofte avstår fra å i det hele tatt diskutere teologiske spørsmål med muslimer de ikke kjenner godt eller er fortrolige med. Dette gjør også at egyptiske muslimer som viser en genuin interesse for å diskutere religiøse spørsmål og dogmer til dels blir møtt med skepsis og mistenksomhet av lokale kristne. Dermed kan det være en betydelig utfordring for en egyptisk muslim som er

³ De himmelske religioner (*al-adyan as-samawiyya*) er en arabisk betegnelse på de tre monoteistiske religionene, jødedom, kristendom og islam.

⁴ Det forekommer også at utenlandske kristne som enten oppholder seg i Egypt for å drive indremisjon mot kristne egyptere, eller som har opphold i landet på annet grunnlag, driver slik diskret misjonsvirksomhet rettet mot muslimer. Disse risikerer primært å bli utvist dersom myndighetene får mistanke om at de driver slik virksomhet (US State Department 2008).

⁵ Se HRW 1994, s. 6 fotnote 17, for referanser til slike opptøyer i Alexandria i mars 1972.

interessert i kristen teologi, eller til og med vurderer å konvertere, å bygge opp tillit hos kristne – både legfolk og geistlige.⁶

3. Kan konvertitter fra islam til kristendom i Egypt få problemer med familie og omgivelser i etterkant av konvertering?

Når det gjelder personer som er født og oppvokst som muslimer, og som i voksen alder konverterer til kristendom, så kan de møte store problemer både med familie og omgivelser. HRW (2007, s. 19) opplyser at “Conversion from Islam to Christianity is fraught with legal and social risks for the person converting.” De utdyper dette slik:

[...] societal attitudes towards religious conversion, by both Muslim and Christian communities, remain highly negative and hostile. The last few years have witnessed an increase in sectarian tensions in Egyptian society, and one of the manifestations of this sectarianism is the extreme politicization of the issue of conversion. Conversions have often led to Muslim-Christian violence, especially when they have been accompanied by rumors of forced abduction of young women by men of the other religious communities or proselytizing by enthusiasts of the other faith (HRW 2007, s. 54-55).

HRW siterer flere eksempler på konkrete problemer konvertitter til kristendom har opplevd med sine omgivelser:

- En mann opplyser at han har fått sparken på flere arbeidsplasser etter at arbeidsgiverne har blitt kjent med at han har konvertert til kristendommen (2007, s. 57).
- En kvinne forteller at foreldrene konfiskerte passet hennes og meldte henne til sikkerhetstjenesten (2007, s. 60).
- Flere opplyser at de skjuler at de har konvertert fra hele sin nære familie, sannsynligvis av frykt for problemer med dem (2007, s. 58; s. 62), eller at de lever i skjul for dem (2007, s. 61-62).

Konvertitter kan også få problemer med mer perifere bekjente eller helt fremmede, hvis det blir allment kjent at de har konvertert. Det er for eksempel blitt rapportert at den eneste konvertitten som noensinne har våget å gå til sak mot egyptiske myndigheter for å få endret religiøs tilhørighet i ID-dokumentene sine, har blitt utsatt for drapstrusler (USCIRF 2008). Det har også minst én av konvertittene intervjuet av HRW opplevd (2007, s. 62).

4. Hva er strafferammen for konvertering fra islam til kristendom i Egypt? Har noen blitt dømt for dette? Hvilken straff har de fått?

Det er faktisk ikke konkret straffbart å konvertere fra islam til kristendom i Egypt. Like fullt er det grundig dokumentert at personer som er født og oppvokst muslimer og som konverterer til kristendom opplever problemer med myndighetene. Problemene disse konvertittene møter med myndighetene er av ulik karakter:

⁶ Dette bekreftes av et konvertitt-par som HRW har snakket med: “We went to churches, but they were scared and wanted nothing to do with us,” Samir said. After several years, they said, they found a priest who talked them through conversion concerns” (2007, s. 61).

- Det er umulig å få registrert endring av fornavn fra ett som viser muslimsk tilhørighet til ett som viser kristen tilhørighet (HRW 2007, s. 52).
- Det er umulig å få endret religiøs identitet fra muslim til kristen i ID-dokumenter og offentlige registre på lovlig måte, selv om det ikke er noe forbud mot dette i egyptisk lovverk (HRW 2007, s. 14-15; s. 52), og kristne som konverterte til islam inntil desember 2004 hadde sjelden problemer med å få ordnet dette (HRW 2007, s. 53; s. 56).
- Hvis sikkerhetstjenesten⁷ blir klar over at en person har konvertert, kan vedkommende bli utsatt for overvåkning (US State Dept. 2008), satt i forvaring (US State Dept. 2008; HRW 2007, s. 58; s. 60-61), etterlyst (HRW 2007, s. 62) og/eller kalt inn til avhør (HRW 2007, s. 56; s. 58; s. 60). Disse virkemidlene oppleves som svært trakasserende og ydmykende for konvertittene. Sikkerhetstjenesten fokuserer dessuten på å få konvertittene til å avsløre andre konvertitter (HRW 2007, s. 58). Konvertitter opplyser at de har blitt torturert under slike avhør (HRW 2007, s. 56; s. 58), eller at sikkerhetstjenesten har avslørt dem som konvertitter overfor arbeidsgiver (HRW 2007, s. 57). Sikkerhetstjenesten har også hindret konvertitter i å forlate Egypt (HRW 2007, s. 60-61).
- Også et annet statlig organ, Etterretningsenheten for sivilstatus saker, som er underlagt Sivilstatusdepartementet,⁸ har utsatt konvertitter for avhør og forvaring (HRW 2007, s. 29). Her er fokus ofte på å etterforske statsansatte som har hjulpet konvertitter til å få endret ID-dokumenter, enten for å gjøre dem en tjeneste eller mot bestikkelser.
- I noen tilfeller er det blitt reist straffesak mot konvertitter i henhold til egyptisk straffelovs paragraf 98f (HRW 2007, s. 54). I henhold til den er det straffbart å bruke religion til å “fremme eller forfekte ekstremistiske ideologier (...) i den hensikt å nøre opp under uroligheter, å snakke nedsettende om eller vise forakt for religioner som er kommet til ved åpenbaringer, eller å sette nasjonal enhet og sosial harmoni i fare” (basert på engelsk oversettelse gjengitt i HRW 2007, s. 19). Denne bestemmelsen har en strafferamme på opptil fem års fengsel og bøter opptil LE 1 000 (ca. NOK 1 200).

5. Hva gjør konvertitter i forhold til å få endret religiøs identitet i identitetspapirer, og eventuell endring av navn?

Personer som er født og oppvokst som kristne, som har konvertert til islam som voksne og siden konverterer tilbake til kristendom, har i prinsippet fått anledning til å endre religiøs identitet til “kristen” i ID-dokumentene sine gjennom rettskjennelsen fra 10. februar 2008 (jf. punkt 1, siste avsnitt, ovenfor). Det er imidlertid for tidlig å si om dette blir etterfulgt i praksis av egyptisk byråkrati.

Situasjonen til personer som er født og oppvokst som muslimer, og som konverterer til kristendom i voksen alder er fremdeles like fastlåst i forhold til registrering av endring av religiøs identitet og fornavn hos offentlige myndigheter. Ifølge opplysninger fra HRW havner

⁷ Egypt har flere sikkerhetstjenester. I denne sammenhengen er det snakk om *Mabahith amn ad-dawla al-'ulya*, på engelsk kalt State Security Intelligence (SSI).

⁸ Arabisk *Maslahat al-ahwal al-madaniyya*, på engelsk Civil Status Department (CSD).

muslimer som konverterer til islam i en slags catch 22-situasjon, hvor egyptiske myndigheter fordrer at konvertitter må framlegge dokumentasjon på konvertering fra en godkjent religiøs myndighet, samtidig som det aldri er godkjent noen slik religiøs myndighet i Egypt i forhold til konvertering til kristendom (HRW 2007, s. 55).

Det er også på sin plass å nevne at personer som er født og oppvokst muslimer har et tilleggsproblem i forhold til endring av fornavn. Mange konvertitter fra islam til kristendom har ikke bare selv fornavn som indikerer muslimsk tilhørighet, det har også ofte foreldrene og besteforeldrene deres. Siden egyptere ikke registreres hos myndighetene med etternavn som i Norge, men med fars fornavn, farfars fornavn og/eller et klansnavn, samt mors fornavn og morfars fornavn,⁹ så vil det ofte implisitt gå fram av ID-dokumentene deres at de har konvertert, for bare konvertitter vil kunne ha kristne fornavn samtidig som foreldre og/eller besteforeldre har muslimske navn. Dette vil kunne føre til problemer med stigmatisering i dagliglivet, som beskrevet i HRW sin omfattende rapport (2007, s. 57).¹⁰

6. Forekommer det at personer forfalsker ID-dokumentene sine eller bestikker myndighetspersoner for å få endret ID-dokumentene sine slik at disse viser den religiøse identiteten personen selv mener han/hun har?

Ja, dette later til å være utbredt, i henhold til opplysningene HRW har samlet inn gjennom intervjuer av konvertitter fra islam til kristendom i forbindelse med rapporten om statlig inngripen i religiøs frihet i Egypt:

Because the consequences of not having an ID card are so far-ranging, some converts from Islam feel compelled to resort to forged documents that reflect their actual religious identity. This constitutes a criminal offense and puts them at risk of heavy fines and years in prison (HRW 2007, s. 3).

HRW beskriver situasjonen til et konvertittektepar slik i rapporten:

In November 1997 Samuel married a woman who was also a convert, using their Muslim names. With the birth of their first child, in September 1998, he said,

I started to feel the need to change my ID. I discussed it with a lawyer. This double life was too much. I started this journey [to change my papers] in late 2000 – but not officially. The priest introduced me and other converts to government employees as people who lost their birth certificates and other papers, in return for bribes. These were civil service employees, Muslim and Christian, who had access to computer entries. Then we went with our [new] birth certificates that said we were Christians and got IDs that said we were single Christians, even though [my wife] was pregnant. The ID change process is long and expensive. The main advantage is for the children. I still face risk of arrest and three years in prison, but I have all my documents except military service.

⁹ For mer informasjon om arabiske navneskikker og registrering av navn i offisielle registre, se Landinfo 2008.

¹⁰ Dette problemet oppstår ikke for personer som er født og oppvokst som kristne, men som konverterer til islam og siden ønsker å konvertere tilbake til kristendommen. De er registrert med foreldre og besteforeldre med kristne eller religiøst nøytrale navn, og vil kunne endre et muslimsk fornavn tilbake til sitt opprinnelige kristne eller nøytrale fornavn.

Samuel said that he uses two sets of identification papers, one with his Muslim name and identity and the other with his Christian name and identity (HRW 2007, s. 58).

Rapporten nevner også flere andre eksempler på at folk har skaffet seg nye ID-dokumenter, enten ved hjelp av kontakter internt i byråkratiet eller ved bestillinger (HRW 2007, s. 59-62). Én informant opplyser også at det er blitt vanskeligere å få tak i endrede ID-dokumenter, antakelig fordi det er kjent at myndighetene slår hardt ned på statsansatte som har hjulpet konvertitter med det:

The second priest told HRW/EIPR that following the arrests in Alexandria in October 2003 (see above), getting ID documents has become two-and-a-half times more expensive and that “the quality is down” (HRW 2007, s. 64).

Referanser¹¹

- HRW (1994, 1. november). *Egypt: Violations of freedom of religious belief and expression of the Christian Minority*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/EGYPT94N.PDF> [lastet ned 5. februar 2009].
- HRW (2007, 11 november). *Prohibited identities – State interference with religious freedom*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1107webwcover.pdf> [lastet ned 5. februar 2009].
- HRW (2008, 10 februar). *Egypt: “Re-conversion” decision is a welcome step*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/news/2008/02/10/egypt-re-conversion-decision-welcome-step> [lastet ned 5. februar 2009].
- Ibrahim, Saad Eddin (Ed.) (1996, januar). *The Copts of Egypt*. London: Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/469cbf8ed.html> [lastet ned 5. februar 2009].
- IRB (2004, 13. februar). *Egypt: The treatment of Christians and state protection available to them (1999-February 2004)*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig fra <http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/rir/?action=record.viewrec&gotorec=420165> [lastet ned 5. februar 2009].
- IRB (2007, 26. februar). *Egypt: Treatment of Christians, including Coptic Christians, and availability of state protection (March 2004 - January 2007)*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig fra <http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/rir/?action=record.viewrec&gotorec=450925> [lastet ned 5. februar 2009].

¹¹ Også dokumenter som gir relevant bakgrunnsinformasjon er tatt med, selv om de ikke blir referert direkte i teksten.

- Landinfo (2008, 4. februar). *Navneskikker i arabiske land*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/675/1/675_1.pdf [lastet ned 5. februar 2009].
- USCIRF (2008, 1. mai). *Annual Report 2008 – Egypt*. Washington, D.C.: United States Commission on International Religious Freedom. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4855699d37.html> [lastet ned 5. februar 2009].
- US State Dept. (2008, 19. september). *Egypt – International religious freedom report 2008*. Washington, D.C.: US State Department, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. Tilgjengelig fra <http://2001-2009.state.gov/g/drl/rls/irf/2008/108481.htm> [lastet ned 5. februar 2009].